

Stjórnarmálið á tingi.

1. viðgerð.

(Endað).

Louis Zachariasen talaði fyri gamla sjálvstýri og visti annars til Dams frágreiðslu. Javnaðarflokkurin og sjálvstýrisflokkurin hövdu verið samdir í stjórnarstöðuni har niðri eins og á tingi. Viðvikjandi ríkisdagssessinum visti talarin á, at broyting har kundi ikki fáast uttan grundlógarbroyting. Frá javnaðar- og sjálvstýrisbólkinum var eisini sett krav um — og fingið viðhald í at tá ið grundlógin verður broytt, skal spurningurin takast upp aftur. Danir hava sambært hetta krav lovað at virka fyri at broytingin verður ið hvussu er tann, at ríkisdagsmenninir verða valdir av lögtinginum. Tá tað hendur, helt talarin, var »kontinuitetur« í umboðingini. Ríkisdagsmenninir vóru so vorðnir lögtingsins umboðsmenn. Tað var tað óregluliga í umboðingini, nevniliga, at fólkatingsmaðurin kundi verða valdur imóti sitandi meirluta á tingi og var óbundin av honum, sum sjálvstýrisflokkurin hevði verið so sterkt imóti. Talarin fanst sterkt at fólkaflokksins uppskoti, ið kravdi, at Danir skuldu gjalda eitt fast árligt gjald og soleiðis vera við at gjalda sjálvstýrið, ið fólkaflokkurin kravdi. Fólkaflokkurin vildi altso selja »suverinitetin« fyri danskan pening. Fólkaflokkurin var nú aftur so málamikil og var farin at rópa av nýggjum uppá fólkaflokkvøðuna. Men hvi, spurdi talarin, læt hann seg tá reka av tingi av einum »fremmandum« kongi, ið ikki hevði so frægt sum eitt svörð í hondini?

J. P. Davidsen helt, at hann skilti væl, at fólkaflokkurin var imóti; tí var hann við og fekk eina friðarlíga semju, var hann liðugur. Fólkaflokkurin má fyri alt í verðini hava rumbul, hava alt flótandi, hava at einki skal ske á tingi, hann má sleppa at pynta seg við forlornum nationalum fjaðrum, ið als einki hava at gera við sanna nasjonalismu. Hann má gera hetta fyri at liva, fyri at kenna fremja sínar kapitalistisku interessur í rørdum vatni. Men nú er Føroyafólk kett. Tað vil hava frið. Tað vil hava enda á stríðnum. Og tað letur seg ikki bluffa meiri. Uppskotið er gott. Onkur sigur, at tað gongur ov vítt. Men tað góða er í tí, at vit ráða fyri, hvussu langt vit skulu ganga, hvussu skjótt vit skulu yvirtaka. Vit hava fingið góð kor, tað skulu Danir hava. Teir koyra okkum ikki á bláman,

og vit nýtast ikki at leypa á bláman áðrenn vit eru menn at halda okkum uppi. Vit hava fingið stundir at venja okkum til hvørt stigið, vit taka.

Richard Long talaði stutt. Hann helt at uppskotið væl kundi livast undir eina tíð. Men hann og hansara menn vóru imóti tí! Tað gav ongan frið. Tað var friðurin hann ynskdi.

Fleiri talarar hövdu orðið. Orðadrátturin var langur, men fáir áhoyrarar. Th. Petersens »drabantar« hava mist »pippie«.

Ein familja.

Tað er áhugavert at ansa eftir tí samhugi, ið altíð kemur til sjóndar millum Bretlands og hjáland tess. Kemur móðurlandið í bardaga, so standa hjálandini tí við líð frivilliga og eru við til bardagurin er lokin.

Tað er eftir hesum samhugi og hjálpssemi at døma eitt sterkt band, ið bindur hesa familju av »nations« so fast saman, og so vita vit, at tað er einki sjónligt band, ongar treytir, ongar lógarreglur. Stórir bretske statsmaður segði eisini í parlamentinum á sinni, at tað skuldu vera ósjónligir streingir, ið bundu hesa stóru familju saman, ósjónligir træðir, sum tó skuldu gerast sterkir sum jarnleinkjur.

Nú ið henda álvarsmikla figgjarkreppan er í Bretlandi, hoyrist eisini frá tilboðnum um at veita hjálp til móðurlandið, sum er illa statt. New Zealand hevur sagt, at tað vil minka um Amerikahandilin og handla meiri við Bretland. Sama sigur Australia. Teir siga seg at vilja framleiða meira kjöt, meiri egg og meira mjólk, alt skal verða sent til hitt gamla heimlandið.

Suður-Afrika sendir somu boðini. Tað letur eisini lán til Bretlands uppá 60 mill. pund. Og úr Kanada koma somuleiðis lyfti um hjálp.

Bretska samveldið er nógv viknað, og nógvir menn hava ringar vónir um, at tað fær ta megí aftur, tað hevði áður. Satt er, at Samveldið hevur liðið ið mikið av hesum báðum verðaldarbardögum; men vídført er tað enn, og stórar möguleikar hevur tað. Seinasti heimsbardagin sýndi hartil eitt vakið fólk, moralskt sterkt fólk.

Semja gevur styrki, og við tí samhaldi, ið bretska fólkini sýna, eru óll líkindi til, at kreppur verða vunnaðar, og at Bretska Samveldið vinnur aftur heiðurnamiklan sess millum heimins fjóðir.

Norskt flogfar rent móti bergi.

28 fólk latið lív.

Stór vanlukka hendi tórsgingin í Noreg. Flogfar við 28 ferðafólku innanborða rendi í toku móti bergi og eksploderaði í lötuni, bara halin á flogfarinum lá eftir.

Flestu fólkinu vóru úr Norður-Noreg, og er hetta ein vanlukka, ið kenst um alt landið.

Vanlukkurnar í luftini hava í ár verið syndarlíga nógvar, og tykist av teimum at døma enn at vera ótrygt at ferðast tann vegin.

Virkisrættur kommununna.

Í »Føroyatíðindi« 16. aug. er at siggja eitt álöp á Froðbiar sóknarstýri, tí tað hevur tikið sær mál uppá, sum eiga at liggja undir einstaklinginum, og sum eitt sóknarstýri hvørki eigur ellr hevur rættin til at fremja:

Hetta er ein stórir spurningur: spurningurin um hitt almenna skal taka undir hond og rökja fyrirkur, ið áður hoyrði privata initiativinum til.

Nógvir menn tala fyri almennum fyrirksemi ikki tí at tað er teimum ein »principiel« stóða, ein fóst læra, sum teir hava tikið sær; men tí teir siga, at víðurskiftini krevja tað. Mál liggja fyri, stór vinnumál, sum einstaklingurin ikki er førur at rökja ella eisini hevur misrøkt; so statt leggur ríki ella kommunu hendur á málið, skipar fyri tí og rökir tað. Blómandi vinnuliv, sum er á einstakra manna hondum, tørvar ikki broyting; har grór; men ansað má vera eftir, at undirmenn fáa sín góða part av »grøðini«.

Öðrvisi er, tá ið vinnuliv og virksemi kóðna, liggja deyð. Eigur ikki sóknarstýri, eiga borgarar ikki at krevja av einum sóknarstýri, um tað er fært, at seta í verk framleiðandi arbeiði?

Trolarar og sluppir eru framleiðslutól, tey færa monnum pening til landa, tey geva skatt aftur til kommunur at rökja eitt pláss við.

Tvöroyri er pláss, sum má hava eina framtíð. Tað hevur eina natúrhavn, sum er hin frægasta í landinum. Tað hevði á Drelnesi líkindi at fáa gjørt kolastøð. Kommunan tók lán og fór undir at bóta um lendarviðurskiftini.

Eingi virki kunna setast á stovn í Føroyum uttan ravmagnsspurningurin er loystur.

Froðbiar sókn hevur part í ravmagnsverki, sum ikki er fært at geva sóknini streym, ikki til ljós heldur. Sóknarstýrið keypir úr Danmark motor til ravmagnsverk, sum skal verða at taka til og stuðla hinum.

Skipasmiðjur og skipastøðir eru týðningarmikil mál her á landi. Vit hava stóran skipaflota, men vit eru so illa útgjördir, at skip mugu fara til útlendi til umvælingar og eftirhyggjar.

Allt hetta eru stórmál, og spurningurin er ikki um, hvør ið fremur tey, men at tey verða framd.

Uppbygging kostar pening, men hesin peningur, sum soleiðis verður nýttur til varandi, framleiðandi arbeiði, fløðir aftur til borgararnar á so ymsar mál-ar.

Sóknarstýri hava nógv mál at rökja, eisini kirkjugarðsmál. Men löggið má tað sóknarstýri tykjast at vera, ið leggur frá sær tey mál, ið gagna kunna teimum livandi fyri at rökja og liva um tey deyðu. Pláss, ið hava slik stýri at skipa fyri, mugu eisini skjótt fara at gerast lík einum kirkjugarði. Z.

Døgurða- maturin.

Nú á dögum í Føroyum er ofta ringast at fáa døgurðamat um summaríð. Allir menn í Føroyum eru ikki veiðimenn, sum teir vóru fyrr, og mest av tí sjóføra mannfólkinum er úti og fiskar.

Tað er so ofta haft á orði, hvussu löggi tað má tykjast, at vit, sum selja fyri milliúnir av ymiskum fiskaslögum til fremmínd lond, ikki fáa sjálvir at leggja í pott av fiski. Kalvin verður fluttur burtur, og heima-fólkið fær ikki so frætt sum til ein sunnudagsdøgurða.

Kjót hava vit einki, hóast grónar fløtur skulu vera nógvar í Føroyum. Seyðakjöt er nú bert ríkmannskostur. Og frá úllondum sæst ikki kjótbitin longur. Hvalatvøstið var frálíkur matur; men nú hava teir visa menn í Príseftiraningar-ráðnum sett so trongt mark fyri, hvat vinning teir skulu taka, sum selja tvøstið, at nú timir eingin at sigla til hvalastøðirnar og flyta fólk tvøst at selja.

Ein heimamaður.